

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VIII. De Legatis, & Fideicommissis particularibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

pro filio mortuo legitima, & quarta Trebellianica.

ARTICULUS VIII.

De Legatis, & Fideicommissis particularibus.

- I. Legatum dicitur donatio a defuncto relicta, & ab herede præstanda. Differt a Fideicommissis particulari in forma verborum dumtaxat; hoc enim dirigitur ad heredem, illud ad legatarium.
- II. Potest aliquid legari etiam iis, qui non possunt institui heredes, puta Fratribus Minoribus, relinquendo illis annuos redditus ad decennium, aut ad vitam Monachi; Possuntque heredes gravari, ut quotannis aliquid iisdem solvant.
- III. Domus Professa Societatis Jesu capax est etiam hereditatis; dummodo stabilia intra decennium vendantur.
- IV. Quonam pacto possit res aliena legari?
- V. Qui aliquid legat suo creditori, censetur liberaliter donare, si sit debitor ex contractu voluntario; Secus vero si sit aliunde occultus debitor.
- VI. Confessarius debet, quantum fieri potest, urgere, ut Testator statim restituat, cum passim Testamenta infirmantur.
- VII. Legatum relictum Berta sub conditione nuptiarum debetur illi, etiam si caste vivat.
- VIII. Pariter legatum relictum sub conditione, quod quis a nuptiis abstinereat, dandum eidem, quamvis nubat. Non tamen si fiat sub conditione, quod non iterum nubat.
- IX. In favorem pia causa, & Status Religiosi, ac Sacerdotalis valet legatum relictum sub huiusmodi conditionibus.
- X. Coniux, qui promissit alteri se serva-

turam esse post eius obitum viduitatem, quomodo ad id obligabitur, quando eo sine relinquitur illi legatum?

- XI. Quandonam possit Episcopus legata ad pias causas relicta commutare?
- XII. Non solum Judex Ecclesiasticus, sed etiam Sacularis Executores Testamenti compellere potest ad solutionem Legatorum.
- XIII. Si legatum sit incertum respectu persone, cui danda sit res legata, corrumpit; nisi sit ad pias causas; in quo casu arbitrio Episcopi vel res est dividenda, vel danda pauperibus. Sed quid si legatum sit incertum respectu rei legata?

I. **D**efinitur Legatum, quod sit Donatio quadam a defuncto relicta, & ab herede præstanda; Convenit etiam talis definitio fideicommissis particulari, verbi gratia si relinquatur in hereditate domus danda Titio. Solum enim in forma verborum differunt Legatum, & Fideicommissum particulare; nam si sermo dirigatur ad legatarium, dicendo, Legatum Titio, dicitur Legatum, si sermo dirigatur ad heredem, rogando, vel imponendo illi, ut det centum Titio, dicitur Fideicommissum particulare; ad differentiam Fideicommissi universalis, quod habetur in substitutione heredis. Præterea certum est, omnes, & solos, qui testari possunt, posse etiam legare; cum legatum non relinquatur, nisi in Testamento, aut Codicillo, & Codicillus non possit fieri, nisi ab eo, qui testari potest, ex leg. Divi, ff. de Jure Codicillorum.

II. Quæritur nunc primo: Quonam sit capax legati?

Respondeo universim posse aliquid legari omnibus iis, qui possunt institui heredes: Immo iis, qui non possunt institui heredes, possunt legari alimenta competentia, & dos, quæ succe-

succedit loco alimentorum : Similiter Fratribus Minoribus de Observantia, & Cappuccinis, qui non possunt institui hæredes, potest legari aliqua elemosyna in ea quantitate, quam Sanch. lib. 7. cap. 26. examinat apud Laym. cap. 10., Possunt enim eam quantitatem solum recipere, quæ præsentî necessitatî sublevandæ opus est : Quamvis non repugnet, quod supra necessitatem accipiant, quod iis legatur, si iis legetur annuus redditus ad decennium ; quia hoc non videtur longum tempus, sed veluti unum legatum, cujus solutio sit divisa. Immo Sanch. contra Laym. putat, nec repugnare, si legatum annuum sit relictum ad vitam Monachi, cum vita hominis sit incerta. Possunt etiam ex Rodriq. contra Sanch. gravari hæredes ad elemosynas solvendas Fratribus quotannis, cum talis obligatio sit sine ullo jure Monasterii.

III. Domus autem Professa Societatis Jesu potest & hæreditatem, & legata accipere, dummodo bona stabilia non necessaria suo usui vendantur intra tempus non longum, videlicet intra decennium.

IV. Quæritur secundo : Quid possit legari ?

Respondeo, non solum legari posse res proprias, sed etiam alienas, ita ut hæres cogatur illas redimere, si possit, & dare legatario, vel si non possit, dare æstimationem rei ; dummodo tamen Testator adverterit rem illam esse alienam, vel si ignoravit, censetur velle, quod rei æstimatio detur legatario ; puta vel quia est persona conjuncta, vel benemerita, &c. Immo res hæredis semper hoc pacto tanquam propria legatur a Testatore, ut notat Abbas apud Laym., & Vasq.

V. Dubium est, Num debitor aliquid legans suo creditori, nihil exprimens, censetur illud legare in compensationem debiti, an liberaliter ?

Respondent communiter Doctores, quod si quid illi debeat ex contractu voluntario, censetur legare liberaliter, itaut hæres teneatur extra solutionem debiti dare illi rem legatam : Secus vero si aliunde sit debitor ; nam colore, & titulo legati honestius solet aliis debitis satisfieri.

VI. Norandum tamen, Confessarium non debere esse contentum, quod legato satisfiat a Testatore debitoribus ex furto, aut alia læsione injusta ; Quia Testamenta, & Legata sæpius infirmari solent ; & quia restitutio facienda est statim ; Dummodo tamen sine læsione famæ fieri possit, aut non putetur, quod commodius, & sine dubio statim id faciendum sit ab hæredibus, quia scilicet sunt viri probi, hæreditas est pinguis, & legatum est ad pias causas propter debita incerta ; Hæc enim legata cum non pendeant a solemnitatibus Testamenti, non facile evertuntur.

VII. Quæritur tertio : An validum sit legatum relictum sub conditione Matrimonii contrahendi, vel non contrahendi ?

Respondeo, & dico primo, legatum, vel hæreditas relicta sub conditione nuptiarum dari debet, etiam si ille, vel illa non nubat, sed Religionem ingrediatur, ex benigna interpretatione juris, quatenus si Testatori id in mentem venisset, adhuc idem relinquere debuisset. Hinc si relinquatur centum Bertæ, si Religionem ingrediatur, & biscentum, si nubat, probabiliter ex Sà, Armill., & aliis contra Molin., Sanch., Guttier. apud Laym. cap. 10., danda illi sunt biscentum, etiam si ingrediatur Religionem ; Quamvis enim Testator id faciat ex bono fine, puta ex honesta educatione proliis, & non ut retrahat a Religione, tamen quia id aliquo modo a Religione retrahit, non videtur subsistere.

VIII. Dico secundo, legatum, vel hære-

hæreditas relicta sub conditione, Si nuptiæ non contrahantur, dari pariter debet, quamvis nuptiæ contrahantur, ex leg. *Quoties. ff. de Conditionibus*; Quod tamen verum est tantum de primis, non de secundis nuptiis; Quare si legentur alicui Virgini biscentum, si matrimonio abstinerit, centum, si nupserit, danda sunt illi biscentum, quamvis nupserit; idque etiam in foro conscientiæ, ex Molin. disp. 207., Sanch. lib. 1. dub. 44. contra Vasq., Medin., Guttier.; Et idem dicas, si legatum fiat sub conditione, quod non fiant nuptiæ sine consensu tertii, quia hoc obstat libertati matrimonii.

IX. Notandum tamen, quod sicut valide apponitur conditio non nubendi, quando legatur aliquid viduo, vel Viduæ, dicendo, verbi gratia, Relinquo illi centum sub conditione, quod non iterum nubat; ita valide talis conditio etiam apponitur in favorem piæ causæ, & in favorem Status Religiosi, aut Sacerdotalis, verbi gratia, dicendo, Relinquo centum Virgini, si abstinerit a matrimonio, aliter ea centum dentur pauperibus; vel si dicatur, Relinquo centum Titio, si non duxerit uxorem, sed Religionem ingrediatur, vel Sacros Ordines suscipiat, ut notat Molin. disp. 207.: Et ratio a priori est, quia dispositiones legum civilium non possunt præjudicium ferre causis piis, quando non approbantur jure Canonico.

Dico tertio, Legatum, vel hæreditas relicta sub conditione, si Religionem ingressus non fuerit, debetur, etiam si Religionem ille ingrediatur; nam conditio, quæ bonis moribus repugnat, rejicitur tanquam inutilis in ultimis voluntatibus.

X. Rogabis, An uxor, quæ promisit conjugii post ejus mortem se non transfuram ad secundas nuptias, teneatur stare huic promissioni, præsertim si eo sine legatum aliquod illi relictum sit?

Respondeo certum esse, quod ea non possit legatum acquirere, & simul nubere, si legatum relictum sit sub conditione, quod non nubat; quare alterutrum poterit eligere: Si vero sponte promisit non nubere, obligabitur vi promissionis, saltem sub veniali, si juramentum non accessit. Quod si incontinentiæ periculum immineret, promissio illa non videtur obligare, cum non censeatur voluisse se obligare cum tanta difficultate; quare poterit petere relaxationem juramenti, si promissionem juravit. Legatum tamen sub ea conditione relictum, quod non nubat, tunc retinere non poterit. Demum si uterque conjux voluit invicem se obligare ad servandam viduitatem, quamvis ad id ex justitia obligentur, poterunt tamen excusari a mortali ob levitatem materiæ, quia exiguum damnum censeatur illud, quod conjugii mortuo, per id inferitur, nisi forte liberis susperstitibus grave damnum oriretur ex secundis nuptiis sui parentis.

XI. Queritur quarto: Quinam possit commutare legata?

Respondeo, legata pia, si non possunt applicari ad id, ad quod Testator disposuit, (verbi gratia, si relinquitur pecunia ad ædificandum novum Monasterium, ad quod illa pecunia non sufficit,) debent applicari arbitrio Episcopi, & Executorum Testamenti ad aliam piam causam; ita tamen ut quantum fieri potest, voluntas Testatoris impleatur, ut docent Covarr., & Abb. apud Laym. ex cap. *Nos quidem, de Testamentis*: Legata tamen profana, si nequeunt applicari juxta mentem Testatoris, caduca fiunt. Si tamen voluntas Testatoris impleri potest, non est licitum commutare legatum in aliud opus præstantius, nisi de licentia Sedis Apostolicæ ex justa, & necessaria causa; ut habetur in jure Canonico apud Mo-

Molin. disp. 240. Et in jure Civili apud Laym. prohibitum est, ne res Civitati legata ad unum usum convertatur in alium sine Principis auctoritate: Potest tamen Episcopus ex Sâ, Covarr. apud Laym. lib. 3. cap. 11. num. 11. aliquando cum consensu hæredis, & Executorum Testamenti convertere legata in alios similes usus, non per modum dispensationis, ut potest Pontifex, sed per modum Epichejæ interpretando voluntatem Testatoris, quod aliter disposuisset, si prævidisset, quod de novo habetur; Verbi gratia, si reliquisset centum ad restaurationem Ecclesiæ, vel ad Vasa Sacra, & alius interim reliquerit pecuniam ad eundem effectum, poterit per Epichejam ab Episcopo legatum commutari; Et idem docent, si convertatur ad usum magis Christianæ Republicæ, & Religioni necessarium, cui aliunde subveniri nequit sine magna difficultate.

XII. Hic autem notandum ex Sylvest., & Sâ, Executores Testamenti peccare mortaliter, si longo tempore sine justo impedimento differant exequi, quæ defunctus præceperat; Et ad id compelli possunt tam a Judice laico, quam ab Ecclesiastico; cum officium hujus Jurisdictionis sit mixti fori, deturque locus præventioni: Spectat autem potissimum ad Ecclesiasticum Judicem, præsertim si quid relinquatur ad causas pias; quia ex cap. *Super, de Verbor. signific.* Judex Ecclesiasticus subvenire debet personis miserabilibus, & multo magis si sint omni ope destitutæ, sicut sunt defuncti, qui causam suam agere non possunt adversus hæredes. Pœnæ autem negligentibus Executoribus in Jure

statutæ recensentur a Covarr., Abb, Sylvest., Laym., & aliis.

XIII. Quæritur quinto: Relicta incerta quomodo executioni mandanda sint?

Respondeo, si incertitudo sit ex parte legatarii, verbi gratia, quia duo eodem nomine vocantur, & ignoretur, cui danda sit res legata, tunc legatum corrumpitur, ex leg. *Si quis pluribus, ff. de Rebus dubiis*; & quamvis Molin. disp. 197. putet, in tali casu in foro conscientiæ rem esse dividendam, negat tamen id Laym., quia jus Civile tollit hanc obligationem ad tollendas, & vitandas occasiones litium: Excipitur tamen, si legatarius sit pia causa, cum jus Civile non possit præjudicium terre piæ causæ; Unde tunc vel res est dividenda, vel danda Ecclesiæ pauperiori, aut Parochiali Civitatis, in qua Testator domicilium habebat, aut pauperibus arbitrio Episcopi loci. Si tamen incertitudo sit ex parte rei legatæ, verbi gratia, si ignoretur Bos ne, an Equus, Vestis A, an Vestis B sit legata; tunc si eæ res sunt in Patrimonio Testatoris, danda est res una mediocris ad arbitrium legatarii; Quod si non sit in Patrimonio Testatoris, danda est res ad arbitrium hæredis, etiamsi minimi pretii, dummodo servetur proprietas verborum, usus consuetus, & mens Testatoris, prout ex conjecturis colligi potest: Excipiunt tamen Abbas, & Covarr. contra Molin., & Sanch., si res sit legata causæ piæ; tunc enim putant dandam esse rem in eo genere maximi, non minimi pretii; cum ea præsumatur pia mens Testatoris. Atque hic sit hujus annui pensæ (Sed oh ubi Æternitatis!)

F I N I S.

Ad M. D. G., & B. V. sine labe Conceptæ.

S Y.